

DOI 10.26886/2414-634X.6(33)2019.7

UDC 378

**DEVELOPMENT OF INNOVATIVE PEDAGOGICAL THINKING OF  
TEACHERS IN DIFFERENT TYPES OF PROFESSIONAL ACTIVITIES**

**O. Shpak, the Head of the International Cultural and Educational  
Center**

Kharkiv International Medical University, Ukraine, Kharkiv

*The features of the development of teachers' innovative pedagogical thinking in different kinds of the professional activity have been analyzed in the article. In the process of scientific search, general scientific (analysis, comparison, generalization) methods have been used to determine the effective pedagogical conditions for the preparation of teachers of economic disciplines to use modern pedagogical technologies: observation, questioning, talks, discussions, debates, "brainstorming", "pedagogical consultation" with teachers and students' parents in order to test such pedagogical condition as the development of innovative pedagogical thinking of teachers in different kinds of the professional activity. The effectiveness of this pedagogical condition has been theoretically and experimentally proved.*

*Keywords: innovations, pedagogical conditions, teacher, economic education, pedagogical thinking.*

*I. O. Шпак, начальник Міжнародного культурно-освітнього центру, Розвиток інноваційного педагогічного мислення викладачів у різних видах професійної діяльності / Харківський міжнародний медичний університет, Україна, Харків*

*У статті проаналізовано особливості розвитку інноваційного педагогічного мислення викладачів у різних видах професійної діяльності. У процесі наукового пошуку використано загальнонаукові*

*(аналіз, порівняння, узагальнення) методи для визначення дієвих педагогічних умов підготовки викладачів економічних дисциплін до використання сучасних педагогічних технологій; спостереження, анкетування, бесіди, дискусії, диспути, «мозкові атаки», «педагогічний консиліум» з учителями та батьками учнів з метою перевірки такої педагогічної умови, як розвиток інноваційного педагогічного мислення викладачів у різних видах професійної діяльності. Теоретично та експериментально доведено ефективність зазначеної педагогічної умови.*

*Ключові слова: інновації, педагогічні умови, викладач, економічна освіта, педагогічне мислення.*

**Вступ.** Зміни, які відбуваються в політичному, соціальному, економічному і культурному житті України висувають нові вимоги до професійної підготовки фахівців, котрі будуть конкурентоспроможними на сучасному ринку праці. Успішне розв'язання зазначеного завдання зумовлює необхідність підвищення якості економічної підготовки фахівців усіх галузей суспільства. З огляду на це, підвищення ефективності викладання економічних дисциплін у закладах вищої освіти набуває особливої актуальності.

Суттєві зміни в освітній політиці, котрі спрямовані на підвищення ефективності викладання дисциплін економічного профілю, вимагають застосування як традиційних, так і інноваційних педагогічних технологій, розвиток інноваційного педагогічного мислення викладачів у різних видах професійної діяльності.

Вивчення та узагальнення науково-педагогічних джерел з окресленої проблеми дозволяє стверджувати, що різні аспекти професійної діяльності викладача закладу вищої освіти, питання, пов'язані з особливостями становлення і розвитку його

професіоналізму та педагогічної майстерності знайшли висвітлення в працях Алексюка А., Бабанського Ю., Барабанщикова А., Бондара В., Гриньової В., Євдокимова В., Іонової О., Лозової В., Пехоти О., Попової О., Прокопенка І., Романовського О., Троцько А., Черновол-Ткаченко Р. та ін.

Особливості економічної освіти у зв'язку з підготовкою до підприємницької діяльності вивчали Алфімов Д., Дрижак В., Загривний В., Камишанченко О., Лукаш С., Мачулко Л., Мельников С., Пустовойт Р., Старченко К., Тополь О. та ін. Питання економічної освіти майбутніх учителів, підготовки їх до економічного навчання і виховання учнів досліджували Бірюкова Н., Кравчук О., Падалка О., Петрук В., Разуменко Д., Шпак О., Щербина В. та ін.

Незважаючи на значну кількість праць, котрі присвячені різним аспектам економічної освіти, проблема розвитку інноваційного педагогічного мислення викладачів у різних видах професійної діяльності спеціально не вивчалась.

**Формулювання мети статті та завдань.** Проаналізувати особливості розвитку інноваційного педагогічного мислення викладачів у різних видах професійної діяльності.

**Виклад основного матеріалу статті.** Розглядаючи особливості підготовки викладачів економічних дисциплін до використання сучасних освітніх технологій важливо дати визначення поняття «умови».

Зокрема, тлумачний словник української мови визначає умову, як обставину, особливість, при яких що-небудь відбувається [1, т. 3, с. 617].

Н. Сопнєва під умовою розуміє обов'язкове використання чітко визначених педагогічних способів та засобів для створення

відповідного середовища, в якому можлива організація необхідних видів діяльності, наприклад, навчально-етичної діяльності [2, с. 49].

Л. Грень узагальнила підходи, які існують у сучасній науці для визначення поняття «умова». Науковці під терміном «умова» розуміють: а) обставину, від якої щось залежить; б) вимогу, котра висувається до когось або чогось; в) усну або письмову домовленість; г) правила, які визначені в будь-якій сфері життєдіяльності; д) обстановку, в якій конкретно щось відбувається; є) вимогу, від якої необхідно відштовхуватись [3].

У педагогічному словнику під педагогічними умовами розуміються суб'єктивні та об'єктивні вимоги і передумови, при реалізації яких викладач досягає у своїй діяльності конкретної мети при більш раціональному використанні сил та засобів [4].

Окремі дослідники до педагогічних умов відносять ті умови, які свідомо створюються в навчальному процесі і сприяють ефективному формуванню та перебігу необхідного процесу [3]. Інші ж їх тлумачать як фактори та правила більш успішного функціонування педагогічної системи [5]; третя група науковців під педагогічними умовами розуміє певну сукупність заходів освітнього процесу, котрі забезпечують перехід студентів на більш високий рівень [6].

До дієвих педагогічних умов підготовки викладачів економічних дисциплін до використання сучасних педагогічних технологій віднесено: 1) професійно-педагогічну спрямованість викладацької діяльності (ціннісне ставлення до професійно-педагогічної діяльності, професійний інтерес, мотивація досягнення успіху) та стимулювання викладачів до професійного самовдосконалення; 2) розвиток інноваційного педагогічного мислення викладачів у різних видах професійної діяльності; 3) поглиблення професійної компетентності викладачів щодо застосування педагогічних технологій на основі

вивчення передового педагогічного досвіду і впровадження в навчально-виховний процес освітніх інновацій з урахуванням сучасних вимог до економічної освіти.

Проаналізуємо більш детально другу з визначених умов – розвиток інноваційного педагогічного мислення викладачів у різних видах професійної діяльності.

Як стверджують фахівці, інноваційне педагогічне мислення викладачів визначається такими чинниками, як: здатність творчо генерувати нові ідеї, погляди, концепції; освіченість, інтелект та різнобічність інтересів викладача, його високий культурно-естетичний рівень; відкритість викладача до нового, толерантність, гнучкість та масштабність мислення [6].

Про наявність інноваційного педагогічного мислення у викладача свідчать: усвідомлення необхідності організації інноваційної діяльності; готовність до проведення творчої діяльності, впровадження нововведень у заклади вищої освіти; переконання викладача в тому, що нововведення обов'язково матимуть позитивний результат; готовність викладача до подолання творчих невдач; узгодженість особистих цілей із інноваційною діяльністю; здатність до фахової рефлексії; вдале поєднання інноваційної діяльності, фахової та педагогічної культури; високий рівень психолого-педагогічної і методичної готовності до організації інноваційної діяльності; наявність і переосмислення свого минулого досвіду та його вдале використання при розробці інновацій.

Наявність інноваційного педагогічного мислення викладачів для організації професійної діяльності визначається такими критеріями, як:

а) новизна, котра дозволяє з'ясувати рівень оригінальності досвіду. Фахівці визначають абсолютний, умовний, локально-абсолютний та суб'єктивний рівні новизни;

б) оптимальність, що сприяє досягненню більш високих результатів при найменших витратах часу, фізичних і розумових сил суб'єктів освітнього процесу;

в) результативність і ефективність, котрі означають наявність стійких позитивних результатів у роботі викладача;

г) можливість творчого впровадження нових результатів у масову педагогічну практику [6].

Отже, доцільність упровадження в навчально-виховний процес такої педагогічної умови, як розвиток інноваційного педагогічного мислення викладачів у різних видах професійної діяльності, пояснюється тим, що на сучасному етапі розвитку освіти, пов'язаному з опануванням нових технологій навчання та широким упровадженням в освітню практику інновацій, підвищується роль самостійності мислення й передбачення, уміння творчо розв'язувати нестандартні педагогічні задачі. Використання сучасних педагогічних технологій вимагає від викладачів будь-яких навчальних дисциплін інноваційного (креативного) мислення, що повною мірою стосується і викладачів економічних дисциплін, професійне мислення яких має бути гнучким, глибоким, мобільним, швидким і точним.

Розвиток професійно-педагогічного інноваційного мислення означає вдосконалення розумових якостей, операцій і процесів, видів і форм мислення відповідно до завдань та умов професійної діяльності викладачів на основі певних знань, наукових фактів за допомогою відповідної системи їх засвоєння та використання, що забезпечує високий рівень розумової активності особистості викладача і сприяє модернізації традиційних і впровадженню інноваційних педагогічних технологій .

Аналіз і узагальнення напрацювань учених з досліджуваної проблеми (Бабанський Ю., Загвязинський В., Паламарчук В.,

Попова В., Сластьонін В., Хачумян В. та ін.) дозволили виділити інтелектуальні вміння, що притаманні людині з інноваційним типом мислення, які з певною умовністю можна об'єднати в дві групи: інформаційно-гностичні (уміння здійснювати аналіз, порівняння, аргументацію, конкретизацію, використовувати різні джерела знань, користуватися комп'ютером, застосовувати педагогічні програмні засоби тощо) та евристично-дослідницькі (уміння доводити, моделювати, фантазувати, проектувати, спростовувати, здійснювати рефлексію тощо).

Доведено, що розвитку зазначених умінь викладача найбільшою мірою сприяє науково-дослідна діяльність педагогічного спрямування, адже, як свідчать дані пілотажного дослідження, викладачі економічних дисциплін здебільшого схильні до проведення теоретичних та експериментальних досліджень із фаху, залишаючи поза увагою системне і систематичне підвищення професійно-педагогічної компетентності.

Із метою реалізації педагогічної умови, яка передбачає розвиток інноваційного мислення викладачів, прагнули забезпечити творчий характер їхньої професійної діяльності, передусім у навчально-методичній, науково-методичній та науково-дослідній роботі.

Для цього під час проведення різних заходів (засідання кафедр, науково-методичні семінари, ради факультетів та ін.) широко використовували інтерактивні методи (дискусії, диспути, «мозкові атаки», «педагогічний консиліум» та ін.), які включали в себе гострі актуальні проблеми, що викликали сильні прояви реакції в учасників. На зазначених заходах обговорювалися такі питання, як: ставлення до інновацій і традицій в освіті, їх співвідношення, можливості оволодіти методикою використання сучасних педагогічних технологій кожним викладачем.

Пріоритет в обговоренні надавався дивергентним питанням, тобто питанням, на які неможливо було дати однозначні відповіді. Завдання і вправи були передусім розраховані на розвиток знань і якостей, необхідних в інноваційній діяльності викладача, а саме: потреби в створенні нового; інформаційно-гностичних та евристично-дослідницьких умінь, у тому числі вмінь критичного аналізу педагогічних фактів та явищ, власної діяльності; творче ставлення до справи; організаторські, конструктивні вміння тощо.

Для генерування нових ідей застосовували методику мозкового штурму Осборна, суть якої полягає в розподілі між учасниками генеративної та контрольовано-виконавської частин акту мислення. У процесі мозкового штурму висувалося багато різних ідей, наприклад, створення організації Грінпіс, книги рекордів Гіннеса, агентства педагогічних розслідувань тощо.

Завідувачі кафедр економічних дисциплін, організовуючи науково-методичну і науково-дослідну діяльність членів кафедри, залучали їх до: активної участі в науково-методичних семінарах, в конкурсах грантів, розробки інноваційних освітніх проектів та програм; організації і проведення наукових конференцій, наукових семінарів, конкурсів і виставок наукових робіт.

**Висновки.** Отже, теоретично та експериментально доведено дієвість такої педагогічної умови підготовки викладачів економічних дисциплін до використання сучасних педагогічних технологій, як розвиток інноваційного педагогічного мислення викладачів у різних видах професійної діяльності.

До перспективної тематики подальших науково-педагогічних пошуків можна віднести питання порівняльного аналізу змісту, форм та методів підготовки викладачів економічних дисциплін до використання сучасних педагогічних технологій в Україні та провідних країнах світу.

**Література:**

1. Словник української мови (1979) : в 11 томах. Том 10. Стор. 441. <http://sum.in.ua/s/umova>
2. Сопнева Н. Б. (2002) Педагогічні умови формування навчальної етичної діяльності майбутнього вчителя: дис. ... кандидата пед. наук: 13.00.04 К., 182 с.
3. Грень Л. М. (2010) Педагогічні умови формування у студентів вищих технічних навчальних закладів спрямованості на успішну професійну діяльність: дис.... кандидата пед. наук: 13.00.04. Харків, 223 с.
4. Новий тлумачний словник української мови (2005). Укладачі В. В. Яременко, О. М. Сліпушко, В 3 т. К., АКОНІТ, Т. 2. 928 с.
5. Меркулова Е. (2006) Педагогические условия становления профессиональной культуры будущего социального педагога в вузе: автореферат дисс. на соискание науч. степени канд. пед. наук: спец. 13.00.08 «Теория и методика профессионального образования». Орел. 20 с.
6. Туркот Т. І. (2018) Інноваційні технології та методи навчання. *Педагогіка вищої школи* [http://pidruchniki.com/10470406/pedagogika/innovatsiyini\\_tehnologiyi\\_meto\\_di\\_navchannya#274](http://pidruchniki.com/10470406/pedagogika/innovatsiyini_tehnologiyi_meto_di_navchannya#274) (2018, червень, 02).

**References:**

1. Slovnyk ukrainskoi movy (1979) [Dictionary of the Ukrainian language]: v 11 tomakh. Tom 10. Stor. 441. Retrieved from <http://sum.in.ua/s/umova> [in Ukrainian]. (2019, August, 09).
2. Sopnieva, N. B. (2002) *Pedahohichni umovy formuvannia navchalnoi etychnoi diialnosti maibutnoho vchytelia* [Pedagogical conditions of formation of educational ethical activity of the future teacher] (Candidate's thesis). Kyiv, Ukraine [in Ukrainian].

3. Hren, L. M. (2010) *Pedahohichni umovy formuvannia u studentiv vyshchych tekhnichnykh navchalnykh treasured adherence to a successful profession diialnist* [Pedagogical Conditions of Formation in Students of Higher Technical Educational Institutions the Purpose of Successful Professional Activity] (Candidate's thesis). Kharkiv, Ukraine [in Ukrainian].
4. Yaremenko, V. V. & Slipushko, O. M. (2005) *Novyi tlumachnyi slovnyk ukrainskoi movy* [New interpretative dictionary of the Ukrainian language]: v 3 tomakh. Kyiv: AKONIT, Tom 2 [in Ukrainian].
5. Merkulova, E. (2006) *Pedagogicheskie uslovija stanovlenija professional'noj kul'tury budushhego social'nogo pedagoga v vuze* [Pedagogical conditions for the formation of a professional culture of a future social teacher at a university] (Abstract of candidate's thesis) Orjol, Russia [in Russian].
6. Turkot, T. I (2018) *Innovatsiini tekhnolohii ta metody navchannia* [Innovative technologies and teaching methods]. *Pedahohika vyshchoi shkoly* [Pedagogy of high school] Retrieved from [http://pidruchniki.com/10470406/pedagogika/innovatsiyni\\_tehnologiyi\\_meto\\_di\\_navchannya#274](http://pidruchniki.com/10470406/pedagogika/innovatsiyni_tehnologiyi_meto_di_navchannya#274) [in Ukrainian]. (2018, June, 02).

Citation: O. Shpak. (2019). Development of innovative pedagogical thinking of teachers in different types of professional activities. *Innovative Solutions in Modern Science*. 6(33). doi: 10.26886/2414-634X.6(33)2019.7

---

Copyright: © 2019 O. Shpak. This is an openaccess article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (CC BY). The use, distribution or reproduction in other forums is permitted, provided the original author(s) or licensor are credited and that the original publication in this journal is cited, in accordance with accepted academic practice. No use, distribution or reproduction is permitted which does not comply with these terms.